

Projekt: Kde končí svět? 2019-2020

Labyrint světa, Komenský a ráj knížek

*„S pomocí knih se mnozí stávají učenými i mimo školu.
Bez knih pak nebývá učený nikdo ani ve škole.“*

„Šťastný národ, který má hojnost dobrých škol a dobrých knih.“

(Jan Amos Komenský)

Klub dětských knihoven Svazu knihovníků a informačních pracovníků České republiky vyhláší XII. ročník projektu **KDE KONČÍ SVĚT? 2019-2020**.

Projekt vznikl už v roce 2000 a v posledních letech je koncipován jako bienále. Jeho smyslem je zastřešit stovky kulturně-vzdělávacích aktivit dětských oddělení veřejných knihoven, prezentovat je jako celek a dodat jim váhy, kterou si právem zaslouží. Sdílet nápady mezi knihovny a vzájemně se inspirovat. **Rozvíjet čtenářství u dětí tak, aby pocítily, že v jejich místní knihovně svět nekončí, že malé je součástí velkého.**

Formy uplatněné v projektu mohou být různé a formálně jsou děleny do čtyř kategorií – na oblast dětského čtenářství, oblast tvůrčího psaní, oblast výtvarnou a oblast literárně-dramatickou. Podstatným svorníkem každého ročníku je **společné celostátní téma**.

První rok je vždy věnován přímé práci s dětskými čtenáři v místech. Na jaře následujícího roku pak mohou probíhat regionální přehlídky toho nejlepšího, co v rámci projektu v knihovnách vzniklo. (Někdy se nepodaří regionální přehlídku uspořádat, ale to nevadí.) U příležitosti Mezinárodního dne dětí, tedy kolem 1. června, projekt vždy vrcholí slavnostním setkáním nejaktivnějších dětí s knihovnicí, spisovatelem a interprety literárních děl, obvykle v Praze. Hlavním obsahem té slavnosti je pasování na rytíře řádu Krásného slova. Pasováno bývá jedno vybrané dítě z každého regionu (celkem max. 15 dětí), jeden spisovatel knih pro děti, jeden interpret a jeden knihovník. Součástí bývá též např. kulturní vystoupení, vzájemná výměna dáreků mezi dětmi apod.

Název celého projektu byl inspirován kraťáskem z knížky Zbyňka Malinského *Kolotoč s labutěmi*, kterou vydala Městská knihovna v Jičíně v rámci týdne Jičín - město pohádky v roce 1999:

PANE, KDE JE KONEC SVĚTA?

Jak pro koho.

Jak to? Jak pro koho?

Třeba pro kapra je jinde než pro mšici.

Kde je pro kapra?

Pro kapra je konec světa břeh rybníka, protože kapr z rybníka nemůže. Rybník je jeho celý svět.

A pro mšici?

Na lístku růže. Mšice neví, že svět je větší než lístek růže, když nikde jinde nebyla.

Já jsem taky jinde nebyla než v naší vesnici, a vím, že svět je velký.

V tom to právě vězí, že kapr ani mšice nevědí. Ale ty víš. A čím víc budeš vědět, tím větší bude tvůj svět.

Prostřednictvím vyhlášeného tématu se na svět díváme pokaždé z jiného úhlu. Poprvé jsme se společně s dětmi ptali, kde jsou hranice našich světů, podruhé: jak se v tom světě cítíme - zda se cítíme v bezpečí, a potřetí: jak se v tom našem světě dorozumíváme. Počtvrté byla otázka na první pohled skrytá, namísto otazníku vykřičník: Díky za pohádku! Hodný pan Andersen nás pozval na oslavu dvoustých narozenin a pomohl nám uvěřit, že podobně jako většina pohádek náš svět jednou skončí dobře. Pátý ročník, o velkém a malém v životě a ve světě, jsme pak nazvali Slon a mravenec, v šestém jsme se vypravili na Cestu tam a zase zpátky, v sedmém jsme hledali odpověď na otázku Jakou barvu má svět?, v osmém jsme pro děti v Malém Himaláji společně psali knihu o tom, jak vypadá náš český rok, v devátém ročníku jsme naslouchali moudrosti čísel, v desátém jsme se u příležitosti 700. výročí narození Karla IV. ptali, jak je to s králem, v jedenáctém jsme nacházeli lidský přístup k obyvatelům zvířecí říše...

A co nás čeká podvanácté?

Labyrint světa, Komenský a ráj knížek!

V listopadu 2020 uplyne 350 let od smrti *učitele národů* **Jana Amose Komenského** (narodil se 28. 3. 1592 v Moravském markrabství a zemřel 15. 11. 1670 v Amsterdamu). Byl spisovatelem, jazykovědcem, teologem, pedagogem a filozofem, jedním z největších českých myslitelů všech dob vůbec. Byl pracovitý, od dětství s odpovědným přístupem k životu. Psal hlavně česky, latinsky a německy, vytvořil dvě stovky spisů z mnoha oborů. Už během svého života si získal mezinárodní věhlas jako učitel. Vysoce oceňoval význam výchovy, zdůrazňoval, že vzdělávání má být pro všechny, že nikdy nekončí, je neustálé. Poprvé definoval školní rok, školní týden a školní prázdniny (ty ale zavedla až Marie Terezie v roce 1774 ☺), stanovil dodnes

obecně platné vyučovací zásady. Slavná je jeho vyučovací metoda škola na jevišti neboli škola hrou. Upřímně věřil v Boha a v lepší budoucnost, s pomocí vzdělání toužil svět změnit k lepšímu. Tvrdil, že člověk musí začít s nápravou u sebe sama. A také pravil: „*Nemilovat knihy znamená nemilovat moudrost. Nemilovat moudrost však znamená stávat se hlupákem.*“

Pojďme tentokrát spolu s Komenským zdůraznit význam čtení pro vzdělávání. Otevřít svoje srdce, milovat knihy, školu a moudrost! Toužit po lepším světě, po poznání, poznávat pravdu, sebe a svět. Myslet svobodně, prožívat, ověřovat, nebo si prostě jenom tak zahrát v knihovně na školu...

O životě a díle J. A. Komenského bylo sepsáno mnoho textů a natočena řada filmů. Informace, citáty, ukázky či obrázky jsou hojně dostupné v knihovnách nebo na internetu a nemělo by smysl je zde opisovat. Ke stažení jsou krátké filmy (<http://www.staletekoreny.cz/jan-amos-komensky>, <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10177109865-dejiny-udatneho-ceskeho-naroda/208552116230065-jan-amos-komensky/titulky>). Osud Komenského byl pohnutý, jeho odkaz je stále živý, až ohromující. Dokonce existuje samostatný vědní obor, který se Komenského životem a dílem zabývá – *komeniologie*, odborník na tuto problematiku je *komeniolog*, samotné spisy se označují jako *komeniana*. Tvář Jana Amose Komenského byla vybrána na 200korunovou bankovku, jeho jméno dnes nese nejvíce ulic v českých, moravských a slezských městech (473), Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského v Praze a také odborný časopis pro učitele základní školy (<https://www.ped.muni.cz/komensky/>).

Projekt je příležitostí více prohloubit spolupráci knihovny se školou, spolupráci veřejné knihovny se školní knihovnou apod. Široké a důvěrně známé téma dává knihovnám prostor pro aktivity všeho druhu, pro práci s dětmi celého věkového spektra (i s dospělými), a to nejenom v rámci projektu, ale po dobu celého následujícího roku. Mohou svobodně využít vlastní kreativitu, nebo se inspirovat některým z níže uvedených nápadů.

Nápady pro jednotlivé kategorie projektu:

1) Oblast dětského čtenářství (aktivity podporující dětské čtenářství)

- **Písemka z Komenského** – vědomostní kvíz ze života, díla a odkazu J. A. Komenského (potřebné informace lze dětem zprostředkovat při besedě, na nástěnce, výstavce aj.)
- **Výstava slabikářů, čítanek a učebnic** z fondu knihovny
- **Výstava beletrie pro děti** s příběhy ze školního prostředí, s učitelem v jedné z rolí aj.
- **Výstava poezie pro děti** s verši o škole, žácích, učiteli aj.
- **Výstava naučných knih pro děti (i rodiče), které mají v názvu slovo škola** (*Škola křížkového vyšívání, Škola jízdy na kole, Z. Matějček. Škola rodičů* aj.)
- **Výstava vysvědčení** spisovatelů, historických i žijících osobností místa/regionu, např. s první známkou ze čtení (lze oslovit archiv, muzeum, starostu, místní literáty; některé osobní údaje na kopii vysvědčení případně zabílit)¹
- **Školní historiky slavných** – beseda, čtení, výstavka aj. o tom, kam chodili spisovatelé do školy, jací byli žáci, jakou známku z českého jazyka a čtení měli na vysvědčení
- **Komenského mapa místa** – v místě/regionu zmapovat školy, ulice, náměstí se jménem J. A. Komenského, pomníky, sochy J. A. Komenského aj.; do mapy zaznamenat, kterou z místních škol navštěvoval který spisovatel, významná osobnost aj. (odkaz na *Komenského mapu Moravy*, kterou sám opravil, překreslil, doplnil o vlastní poznatky)
- **Spisovatelé jako učitelé** – beseda, výstavka, kvíz aj. se zaměřením na spisovatele, kteří v občanském životě vykonávali profesi učitele či vychovatele (A. Jirásek, E. Štorch aj.)
- **Malá škola čtení** – hlasité předčítání (jednorázová akce nebo cyklus, kde vyučují vzornému čtení významné osobnosti místa/regionu (spisovatel, herec, starosta, knihovník), anebo samy děti; lze spojit s *přijímací zkouškou* do Školy čtení apod.)
- **Jednička ze čtení – Čtení je jednička!** – soutěž v hlasitém čtení (lze se inspirovat projektem Klubka Karlovy Vary „Nekotám, čtu!“ - <http://klubkokv.cz/projekty/nekoktam-ctu/>)
- **Labyrint světa a ráj knížek** – s odkazem na Komenského *Labyrint světa a ráj srdce* mohou děti jako poutníci pomyslně procházet dnešním světem, střetávat se s problémy světa a navrhopat knížky, které by mohly pomoci s jejich nápravou)
- **Hravá čtenářská beseda** strukturovaná jako vyučovací hodina, tj. *se zápisem do třídní knihy, výkladem, opakováním, procvičováním, zkoušením, písemkou z literatury, domácím úkolem z literatury, vysvědčením...*
- **Škola naruby** – lze propojit s existujícím projektem „Škola naruby“ (deníčky lze objednat v Městské knihovně Český Těšín á 15,- Kč/ks + poštovné na adrese ekonom@knihovnatesin.cz)
- **Anketa Můj nejlepší učitel** - lze propojit s existujícím projektem SKIP „Čtenář roku“ - v roce 2020 má být zaměřen na hledání nejlepšího *čtenáře pedagoga*, učitele, který mě přivedl ke čtení
- **Doučování z českého jazyka a literatury** – nabídka doučování dětem v prostorách knihovny; Malá škola pravopisu
- **Doporučená školní četba** – tipy a seznamy učitelům

¹ Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského v Praze buduje podsbírku *Písemnosti a tisků*, v níž shromažďuje také vysvědčení – KDK se pokusí vyjednat, zda by bylo možné soubor vybraných vysvědčení známých spisovatelů oskenovat a poskytnout k tomuto účelu knihovnám zapojených do projektu.

2) Oblast literárních soutěží a tvůrčího psaní

- **Soutěž v krasopisu** – opisování vybraného Komenského textu násadkovým perem a inkoustem; lze společně v knihovně, ve škole, za domácí úkol, na rychlost (s odkazem na to, že během pobytu v polském Lešně byl Komenský zvolen písařem; lze doplnit o ukázkou rukopisu J. A. Komenského).
- **„Jako“ Komenský** – literární soutěž v psaní příběhů archaickým jazykem
- **Komenský z naší školy** – literární soutěž na téma *Můj nejlepší učitel* (lze propojit se Čtenářem roku)
- **Literární soutěž na téma Škola snů** (ideální školní předměty, ideální školní řád), *Ideální učitel* (jaký by měl být), *Můj nejlepší/nejhorší zážitek ze školy*, *Komenský za katedrou?!* (jaké by to bylo, kdyby do naší třídy namísto naší paní učitelky ráno vešel sám J. A. Komenský) aj.
- **Poklad jazyka českého** – soutěž v tvůrčím psaní – krátký text s maximálním využitím slovní zásoby, lze s překladem (alespoň vybraných slov) do dalšího jazyka/jazyků, s názornou ilustrací (odkaz na Komenského díla *Brána jazyků otevřená/ Dvěře jazyků otevřené*, *Poklad jazyka českého*)
- **Soutěž o nejlepší školní perličky**
- **Soutěž o nejlepší školní časopis**
- **Soutěž o nejlepší čtenářský deník**
- **Malá škola psaní** – lekce tvůrčího psaní vedená spisovatelem, knihovníkem aj.

3) Oblast výtvarných soutěží

- **Výtvarná soutěž o nejlepší portrét J. A. Komenského** (jak si představuješ „učitele národů“; lze doplnit o výstavu portrétů Komenského od různých malířů; uspořádat anketu o tom, který z portrétů je nejlepší, nejvýstižnější aj.)
- **Výtvarná soutěž o nejlepší portrét oblíbeného učitele** (lze propojit se Čtenářem roku)
- **Výtvarná soutěž o nejlepší ilustraci** k vybrané doporučené školní četbě
- **Výtvarná soutěž o nejlepší názorné pomůcky k hodině českého jazyka a literatury** (individuálně, nebo ve spolupráci s pedagogem zapojit vybranou třídu, takto připravenou hodinu pak realizovat v knihovně)
- **Výtvarná soutěž o nejlepší stránku do čítanky, slabikáře, encyklopedie**, názornou abecedu apod. (lze individuálně či kolektivně; jednotlivé stránky pak svázat do společné knihy; odkaz na Komenského *Orbis pictus*)
- **Zabal si svou knihu** – nabídka dětem zabalit si školní učebnice v knihovně (s názornou ukázkou a malým poplatkem za spotřebovanou fólii)

4) Oblast literárně-dramatická (činnost klubů a kroužků, dramatizace, výroba loutek...)

- **Škola hrou** – dramatizace vybrané učební látky, scénická hra, Živá encyklopedie (odkaz na Komenského *Školu hrou*, *Divadlo světa*, *Školu na jevišti*)
- **Školní zvonění** – knihovny s hudebním oddělením mohou doplnit o soutěž/přehlídku originálních návrhů na školní zvonění aj. (nahrávky prezentovat na veřejné akci)

apod.

Vyhlášení projektu:

Projekt: „Kde končí svět 2019-2020“

LABYRINT SVĚTA, KOMENSKÝ A RÁJ KNÍŽEK

Vyhlašovatel:

SKIP – sekce Klub dětských knihoven

Cíl projektu:

- zastřešení a inovace aktivit dětských oddělení veřejných knihoven
- rozvoj a podpora dětského čtenářství
- propagace čtenářství na veřejnosti
- propagace činnosti knihoven

Podmínky účasti:

Účastnit se může každá knihovna, která včas zašle přihlášku příslušnému regionálnímu klubku. Všechny přihlášené akce musí probíhat pod logem „**KDK SKIP – Labyrint světa, Komenský a ráj knížek**“.

Kategorie projektu:

- 1) oblast dětského čtenářství (aktivity podporující dětské čtenářství)
- 2) oblast literárních soutěží a tvůrčího psaní
- 3) oblast výtvarných soutěží
- 4) oblast literárně-dramatická (činnost klubů a kroužků, dramatizace, výroba loutek...)

Termíny projektu:

- **Vyhlášení: 30. září 2019.**
- **Přihlášky: do 30. listopadu 2019** na adresy regionálních klubek KDK SKIP. Předsedkyně klubek odešlou seznamy přihlášených knihoven Janě Hladíkové (jhladikova@knih-jh.cz) **do 31. prosince 2019.**
- **Regionální kola** proběhnou **do 30. dubna 2020.**
- **Vyhodnocení a nahlášení oceňovaných, odeslání materiálů: do 20. května 2020.**
- **Slavnostní zakončení a vyhodnocení** pravděpodobně v Praze okolo **1. června 2020.**
- Zda některá z významných osobností přijme záštitu nad tímto ročníkem, bude stanoveno později.

Organizační štáb:

Jana Hladíková – Městská knihovna Jindřichův Hradec

Eva Kordová – Městská knihovna A. Marka Turnov

Mgr. Helena Šlesingerová, MBA – Knihovna města Plzně

Regionální organizátoři:

zodpovídají za sběr přihlášek a garantují činnost ve svých regionech:

Klubko		
Praha	Mgr. Jana Hradilíková	hradilij@mlp.cz
Střední Čechy	Michaela Baštecká	michaela.bastecka@knihovna.brandysnl.cz
Příbramsko	Mgr. Kateřina Pechová	kat.pechova@seznam.cz
Jižní Čechy	Ivana Troupová	troupova@knih-ck.cz
Plzeňsko	Mgr. Helena Šlesingerová, MBA	slesingerova@plzen.eu
Severní Čechy	Alena Koudelková	detske@knihovnalitomerice.cz
Liberecko	Eva Kordová	e.kordova@knihovna.turnov.cz
Východní Čechy	Mgr. Marta Pešková Staníková	stanikova@slavoj.cz
Jižní Morava	Mgr. Helena Hubatková Selucká	detske@kjm.cz
Zlínský kraj	Hana Hanáčková	detske@knihovnabbb.cz
Severní Morava	Mgr. Marika Zadembská	detske@knih-trinec.cz
Karlovy Vary	Dana Šoupová	soupova@mksokolov.cz

Přihláška:

musí obsahovat údaje v tomto pořadí:

- 1) kategorie projektu
- 2) název akce
- 3) stručná charakteristika vlastní akce
- 4) jméno knihovnice vč. adresy knihovny, PSČ, telefon, e-mail, fax, region

CITÁTY

Jan Amos Komenský:

- *Knihy jako největší přátelé rády s námi rozmlouvají, o čemkoli s námi upřímně a jasně a bez přetvářky hovoří, poučují nás, dávají nám návody, povzbuzují nás, utěšují a jako přítomné nám předvádějí věci našemu zraku velmi vzdálené. Ó, podivuhodná je moc, vznešenost a přímo jakási božskost knih.*
- *Knihy moudře složené lidskou pílí jsou zlato už vytěžené z hlubin, pročištěné různými zkouškami vodou a ohněm, označované snad i k obecnému užívání, mající jistou hodnotu, a hodící se tedy k dennímu užívání.*
- *Má-li se člověk stát člověkem, musí se vzdělat.*
- *Spanilý člověk neučený - co jiného než papoušek s krásným peřím.*
- *Takový je příští věk, jak jsou vychováváni příští jeho občané.*
- *Že dítky nejdražší boží dar a klenot nejpilnějšího opatrování hodny jsou.*
- *Semena nejsou ještě plody.*
- *... i květ nežli se rozvine, v pupenci nejprve zavinitý se formuje, a tak zformovaný ven leze.*
- *Chyby první výchovy nás provázejí celým životem, proto nejpřednější stráž lidského pokolení je v kolébce.*
- *Teorie zůstane pouhou teorií, pokud nepřikročíme k činu.*
- *Existují věci nepoznané, ale neexistují věci nepoznatelné.*
- *Čemukoli vyučuješ, hled', aby jasná pravda byla.*
- *Síla pravdy vyzbrojená světlem poznání je nepřemožitelná.*
- *Neznámému nejinak než pomocí něčeho známého učí se.*
- *Bez příkladů, pravidel a cvičení buď' ničemu se nevyučuje a neučí, nebo ničemu dobře.*
- *Uvidíš-li jinde věci lepší, pravdivější a užitečnější, proč bys je rád nevyměnil za své, které nejsou tak hodnotné?*
- *Nevěřte všemu, co se vám k věření předkládá: Zkoumejte vše a přesvědčujte se o všem sami!*
- *Člověk má rozum, aby rozeznával, a vůli, aby volil, cokoli je kde dobrého nebo zlého.*
- *Ne ze souhlasu, ale z pochybnosti se rodí pokrok.*
- *Cílem vzdělání a moudrosti je, aby člověk viděl před sebou jasnou cestu života, po ní opatrně vykračoval, pamatoval na minulost, znal přítomnost a předvídal budoucnost.*
- *Každá práce celého člověka vyhledává.*

- *Kdo nedbá, aby byl vyučován, toho budeš marně vyučovati, dokud u něho neprobudíš vřelý zájem o učení.*
- *Rozmluvy probouzejí, oživují a udržují pozornost.*
- *Nerozumíš-li věcem, které se za slovy skrývají, nejsi moudrý, nýbrž jsi stále papoušek.*
- *Krátké a myšlenkově závažné formulace utkvívají v paměti žáků a čtenářů nejlépe.*
- *Význačné věci obnovování je klíč a hřebík paměti.*
- *Učit lze slovy, vychovávat jen příkladem.*
- *Kdykoli se přimísí nějaké nařizování, naše mysl hned cítí odpor a odvrací se.*
- *Šťastný je člověk, kterého varuje cizí chyba.*
- *Nechci nikomu nic vyčítat, nikoho kárat pro jeho chyby ani nikoho přímo či nepřímo urážet. Vím totiž, že nikdo nechybuje proto, že by chybovat chtěl (a proč by kdo také chtěl?), vím, že s temnotami není třeba nijak zvlášť bojovat, neboť přinese-li se Světlo, ustoupí samy.*
- *Co nevytvoříte v čase, který je Vám vyměřen, nikdo to za Vás již nevykoná.*
- *Život činný je opravdový život. Zahálka je hrobem člověka zaživa. Co máš udělat, do toho se dej s chutí; co sám můžeš udělat, to nečekej od jiných a bez příčiny neodkládej s ničím. Když můžeš někomu pomoci, učiň to s největší radostí.*
- *Neslibuj, že vykonáš, nehonos se, žes vykonal, ale ponech svým skutkům, aby za tebe mluvily.*
- *Tělo nechť každodenní své hýbání má.*
- *Každému člověku je jeho věk školou.*
- *Všichni na jednom jevišti velikého světa stojíme, a cokoliv se tu koná, všech se týče.*
- *Vše ať se děje přirozeně, násilí ať se vzdálí ze všeho, co se děje.*
- *Neboť všechno, co je spořádáno, zachovává svůj stav neporušený potud, pokud zachovává řád. Opustí-li řád, chřadne.*
- *Bud' vítán ty, kdož přicházíš pomoci všem v práci všech.*
- *Komukoli prospěti můžeš, prospívej rád. Možno-li celému světu.*
- *Vše na tomto světě se dá napravit jen jemným teplem lásky, poněvadž jinak je to nemožno.*
- *Naši učitelé nesmějí být podobni sloupům u cest, jež pouze ukazují, kam jít, ale samy nejdou.*

Kde končí svět?

